

## ב ל ק

נמשך גם • למשכנותיך ישראל, וכ־  
אילו נאמר „מה טובו משכנותיך יש־  
ראל” — ולכאורה מהו „טוב” המיוחד  
בחניות בני? :

(ג) ידוע הכלל בפרש״י עה״ת, כמ־  
דובר כמה פעמים, שכאשר מביא ב־  
(או יותר) פירושים בענין אחד ה־ז  
מפני שבכל אחד מהפירושים יש  
קחשיא (שאינה בהשני) — ומה הן  
הקושיות בנדו״ד?

(ד) בפ׳ השני מעתיק עה״פ את  
התיבות „מה טובו אהליך”, ואינו  
אומר — כדרכו בכ״מ — בקיצור:  
„ד־א מה טובו אהל שילה וכו׳”?

(ה) מונה שילה ובית עולמים ואינו  
מזכיר אוהל מועד • — שהי־ אתם  
בעת שברכם!

(ו) ה־טוב שבאהל שילה ובית

א. על הפסוק: „מה טובו אהליך  
יעקב משכנותיך ישראל” פרש״י:  
„מה טובו אהליך — על שראה פת־  
חיהם שאינן מכוונין זה מול זה. מ־ש־  
כנותיך • — חניותיך כתרגומו. ד־א  
מה טובו אהליך, מה טובו אהל שילה  
ובית עולמים בישובן שמקריבין בהן  
קרבנות לכפר עליכם. משכנותיך —  
אף כשהן חריבין לפי שהן משכון  
עליכם וחרבנן כפרה על הנפשות  
שנאמר: כלה ה' את חמתו, ובמה  
כלה ויצת אש בציון.”

וצריך להבין:

(א) בפירושו ש־משכנותיך” היינו  
„חניותיך” — למה לא פירש „מ־ש־  
כנותיך” — כפשוטו — ל־ רבים של  
„משכן”? ובפרט שלא מצינו בקרא  
ל־ יחיד דחניות — „משכן” כ־א  
„חנות(נו)”? :

(ב) מלשון הכתוב מוכח ש־מה טובו

(6) אף שאינו בדומה ממש (ראה לקמן  
סעיף ג).

(7) ומ־ש במשכיל לדוד שלפרש״י „אהל־  
ליך” קאי על האהלים שבמדבר, ומשכנו־  
תיך” על היותם בא״י — כ־ז לא נרמז אפילו  
בפרש״י! וארבא הלשון „חני” יתכן על  
חניות במדבר, כמפורש „ויסעו גו׳ ויחננו.”  
ובפרט שמפורש ברש״י „חניותיך” כלשון  
רבים, וזה אאפ״ל על היותם בא״י. ודוחק  
לומר שכונתו חניות — רבות במקום (כּו־כ  
ישובים), אף שהיא אחת בזמן (כיבוש א״י).  
(8) כ־ה ברוב הדפוסים. אבל בדפוס  
שני: ד־א מה טובו, מה טובו אהל שילה  
וכו., וברש״י כתיב אין תיבות אלו כלל.  
וראה לקמן הערה 28.

(9) ראה בספוק שלפניו: ומדרשו כשהי  
נגלה כו׳ — ולא: ומדרשו נופל וגלוי  
עינים כשהי נגלה כו׳. ועד״ז בכ״מ.  
(10) ודלא כבמדב״ר פ״ב, יד.

(1) פרשתנו כד, ה.  
(2) בדפוס ראשון חסר מכאן עד „מ־ש־  
כנותיך — אף כשהן חריבין וכו׳” —  
השמטת הדפוס (ע״י תיבות הדומות).

(3) איכה ד, יא.  
(4) ואין זה כפל ענין ד־אוהליך” (ראה  
פרש״י בברכות יעקב, בשירת הים ובכו׳כ  
פסוקים בפרשתנו וכו׳ — שאפילו בשירה  
וכו״ב מפרש הכפל לשון — לענין אחר)  
— כי כשמונים פרטים בשיכון ודירה —  
אינו דומה אוהל למשכן (ולבית), וכמ־ש־ג  
(ש״ב ז, יז): ואהי מתהלך באוהל וכו׳  
משכן (.. בית ארזים).

אף שבכללות גם אוהל (מועד) ובית  
(עולמים) נקרא משכן (גם ע״ד הפשט —  
ראה פרש״י שמות כה, ט, לח, קא) —  
שהרי בכולם הוא „ושכנת״.  
(5) בהעלותך י, לא.

ב. הביאור בכ"ז:

בההקדמה ל"מה טובו גו": "וישא יי בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו" פרש"י: "שכן לשבטיו — ראה כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינן מעורבין, ראה שאין פתחיהן מכוונין זה כנגד זה שלא יציץ לתוך אהל חבירו".

ההכרח לפרש כן: פשטות לשון הכתוב "וירא את ישראל שוכן לשבטיו" משמע שראה חידוש, הנהגה מיוחדת וטובה ביותר, שהרי ראי' זו גרמה יי ל"ותהי עליו רוח אלקים"

(13) פרשתנו כד, ב.

(14) וטעמו דרש"י לפרש כן — ולא כפשוטו (כבתרגום וכו"כ מפרשים) שנחה עליו רוח נבואה, כי מהי השייכות והביאור ש"וירא את ישראל שוכן לשבטיו" תגרום להשראת השכינה עליו, וגם: כבר פרש"י (כג, ד) שגילוי הנבואה אל בלעם היתה באופן של "ויקר — לשון עראי, ל' גנאי, ל' טומאת קרי כלומר בקושי ובכזיון וכו", וכאן הרי כתוב בל' כבוד, מזה מוכח שאינן כוונת הכתוב.

[אבל מ"ש הרא"ם שההכרח הוא מזה שאין אמר (אחר?) ותהי עליו שום אמירה כמו ויבוא אלקים אל בלעם בלילה ויאמר לו וכו' למדנו שאין ותהי עליו רוח אלקים בעבור שום אמירה, אי"מ, שהרי לפועל אמר גם בפעם הזאת דברי נבואה וכו' (ובמילא גם אם אינן כוונת הכתוב קשה קושיתו: במה נשתנו דברי נבואה אלו שלא נצרכה לזה אמירה מקודם) — ומוכרח לומר שאין זה בדוקא שצ"ל אמירה קודם, או שאין מוכרח לכתוב זה בכל פעם, (וכדמוכח מזה שגם אח"כ אמר דברי נבואה, וגם שם אין מפורש שום אמירה לפניו), אף שפשוט שהי' צריך לחול עליו רוח הנבואה לומר דברים אלו. וא"כ הו"ל לפרש שזהו כוונת הכתוב.

וכן מה שכתב הש"ח שההכרח הוא מזה ש"לא מפרש אחריו מאי נבואה אלא מספר

עולמים, מפרש רש"י "שמקריבין בהן קרבנות", ולכאורה הול"ל ה"טוב" ה" עיקרי (ע"פ פשוטו של מקרא עכ"פ יי) כפי שמפורש בקרא יי: "ועשו לי מקדש (בשביל) ושכנתי בתוכם", היינו שהם מקומות להשראת השכינה?

(ז) מה נוגע להבנת פירוש הכתוב ("אהליך") שהקרבנות הם "לכפר עלי" כס", ושחורבנו (של "משכנותיך") הוא "כפרה על הנפשות"? ולאידך, אם להבנת הענין ד"משכן", שמרומז בזה חורבנו, נחוצ' לדעת שהחורבן "כפרה על הנפשות", מדוע לא נזכר ענין זה בפרש"י בר"פ פקודי, שגם שם פרש"י: "המשכן משכן — שני פעמים רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל"?

(ח) מהו הענין דכפרה על.. הנפשות — ל' שאינו רגיל כלל?!

(ט) כיון שעכצ"ל שיש דיוק בזה — מהי הראי' מהפסוק "כלה ה' את חמתו" ש"חורבנן כפרה על הנפשות"?

(11) וגם ע"פ דרך ההלכה הרי אף שכתב הרמב"ם (בספחמ"צ מצוה כ, וכו"ה ביר החזקה ריש הל' ביהב"ח, ובספחמ"צ שורש יב): "שציונו בלנות בית הבחירה לעבודה בו יהי' ההקרה כו'" (דלא כברמב"ן ר"פ תרומה, וראה גם רמב"ן פ' עקב י, ה) — הרי כבר נתבאר (בלקו"ש ח"ד ע' 1346) שכיון שמקרא מלא הוא בנוגע לכוונת מ"ע זו ד"ועשו לי מקדש" — שהיא "ושכנתי בתוכם", הרי אאפ"ל שהרמב"ם חולק בזה על הרמב"ן, אלא שהרמב"ם מדבר בענין המצות שנצטוו בניי לעשות בביה"ב (עבודת האדם), והרמב"ן מדבר בענין וחפץ אשר במשכן עצמו, שהוא "ושכנתי", השראת השכינה שהיתה בו (מלמעלה).

(12) תרומה כה, ח.

ראה בלעם מעלה זו נתפעל ביותר עד ש"עלה בלבו שלא לקללם".

אבל לפי"ז הרי ה' צ"ל כתוב "וירא את ישראל שוכן לשבטיו", דמשמע שאין השבטים מעורבין יחד; ומאחר שדייק הכתוב לומר "שוכן לשבטיו", ה"ז הוכחה יי שראה עוד יי ענין נעלה — המתבטא ב"לשבטיו" בכל שבט ושבט בפ"ע ניכר שזהו שבט ישראל — ומפרש רש"י שגם "ראה שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה שלא יציץ לתוך אהל חבריו" יי. ומובן שגם ראיית מעלה זו גרמה ש"עלה בלבו שלא לקללם".

ג. ומתאים להקדמה מבאר רש"י המשך הכתובים, שכשבא בלעם אחרי

(17) במשכיל לדוד כתב ש"שכן" משמע שכל יחיד ויחיד שוכן לבדו, ולשבטיו" משמע שרק כל שבט ה' בפ"ע, אבל בני השבט מעורבין, ולכן מפרש רש"י ב' הענינים — אבל אי"מ: דהרי על כללות העם ("ישראל") מתאים לכתוב בלשון חייה, כמבואר כ"פ בפרש"י. וראה פ"י הרי"ף בעין יעקב לב"ב שם.

וכן מ"ש שחזנת רש"י במעלת הענין ש"כל שבט ושבט שוכן לעצמו" היא, שבלא הקדמה זו אין מעלה מיוחדת בזה "שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה", כי אולי זה מפני חשש עין הרע, אבל מכיון שכל שבט ה' בפ"ע, הרי במילא ה' גם שבט יוסף בפ"ע, ובנוגע אליו אפ"ל שזהו מפני ע"ה שהרי "אין עין הרע שולטת בהם" (פרש"י ויחי מח, טז), ובמילא מוכרח לומר שזהו משום צניעות — אי"מ כלל, כי שבט יוסף מאן דכר שמ"י בפרש"י כאן!

(18) ובפרט לפי מ"ש בדפוס ראשון: "וראה שאין פתחיהן כו'" (בוא"י).

(19) ע"פ המבואר בפנים מובן ג"כ הא דאינו מסיים מעין הפתיחה "שלא יציצו זה לזה" או כיו"ב —

כי הדיוק כאן אף שזהו חברו, מאותו השבט.

ופרש"י: "עלה בלבו שלא לקללם" — והנהגה זו היתה נראית ב("שוכן") אופן חניית ישראל לשבטיו, לכן מפרש רש"י ש"ראה כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינו מעורבין", שזה מורה שהיו נוהרין ביותר בענין ה' יוחסין (שהרי התיחסותם על כל שבט ושבט ה' (כמבואר בפרש"י יי) ע"י ש"הביאו ספרי יחוסיהם ועדי חזקת לידתם וכו'"), שזה מורה על מעלתם הנפלאה במידת הצניעות יי. וכיון ש-

בשבחן של ישראל אי"מ כלל, שהרי כו"כ דברי נבואה אמר: פ' ה' בפרש"י עה"פ מה טובו וגו'; בפרש"י עה"פ ד"ט, ופ"י תיבות "רוח אלקים" כבר פירשו המפרשים שהכוונה בזה שנתהפכה רוחו ומחשבתו להיות מתאים לרצונו ורוחו של אלקים. וראה לעיל ע' 51. ולהעיר מפרש"י פנחס כו, טז.

ועד"ז מובן למה אין מפרש כמ"ש בווהר \* (ח"ג ריא, ב) ש"ותהי עליו רוח אלקים" קאי על בני"ה היינו שאז שרתה השכינה על בני"ה, כי כב"ל בפסוקו של מקרא אי"מ השייכות: אין תגרום ראיית בלעם שחשדה השכינה על בני"ה ואין לומר (כמ"ש באוה"ח על הכתוב) שחזנת הכתוב "וירא גו' ותהי עליו רוח אלקים", שראה שהשכינה שורה (בכלל) על בני"ה, כי אין הלשון "ותהי" משמע כן.

(15) במדבר א, יח.  
(16) וזהו טעם הוספת רש"י "ואינו מעורבין" — שלכאורה תיבות אלו מיותרות — אלא שרוצה להדגיש בזה המעלה שבכל שבט ושבט שוכן בפ"ע, שזה מורה שה' צניעות היא במעלה נפלאה: "ואינו מעורבין".

(\*) כן נראה שהוא דעת התוס' בב"ב דף ס ע"א ע"ש ודו"ק היטב" (ניצוצי אורות שם. וכ"ה במהרש"א בב"ב שם). וכן נראה דעת הרי"ף והרא"ש שם — ועפ"ז מתורצת קושיית הדברי דוד להס"ז (עה"פ) על התוס'.

לפרש כעיקר את הענין ש"כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינן מעורבין" ואח"כ — "ראה שאין פתחיהם וכו'".

(ג) זה ש"כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינן מעורבין" הוא הענין העיקרי (שהרי הוא נוגע להחזקת לידתם (של) כל אחד ואחד) וגדלה מעלתו בהרבה על ההנהגה באופן "שאינן פתחיהם מכוונין זה כנגד זה", הבא למנוע רק "שלא יציץ לתוך אהל חבירו", וא"כ גם מטעם זה הי' צ"ל סדרן בכתוב זה הפוך: "מה טובו משכנותיך ישראל (ואח"כ) אהליך יעקב"; כי עם היות ש"מה טובו" קאי על שניהם בכ"ז מסתבר כי פרט הסמוך ל"מה טובו" הוא ה"טוב" יותר.

(ד) עפ"י "מה טובו גו'" — אין בזה ענין דנבואה וא"כ הול"ל קודם הכתוב נאום שומע אמרי גו' (אף שבדוחק י"ל שרוצה לסיים הענין ד"מעלות עצמו).

לכן מביא רש"י פי' שני ושגם קאי בנבואה לעתיד: "מה טובו אהל שילה ובית עולמים בישובן" — כי מובן בפשטות שיש בהמקדשות "טוב" מיו"חד. ומכיון שכתוב הלשון "אהל" הר"ז מורה שהכוונה לאהל שילה; אמנם הרי כתוב בלשון רבים ("אהליך"), מוכח שכולל עוד דבר שבתוכו ("מקדש") הוא דומה לאהל שילה, והיינו "בית עולמים".

"משכנותיך ישראל" — גם בזה המכוון לאהל שילה ובית העולמים, אלא שהנידון הוא בזמן חורבנם, ולכן

כן לדבר טוב על ישראל, הוא מפרש (לאחרי הפתיחה "נאם בלעם בנו בעור וגו' וגלוי עינים") הטעם למה אינו מקללם — מצד ב' המעלות הנ"ל: "מה טובו אהליך יעקב" — האופן שעומדים האהלים של בני"י, ו"משכנו" תיך ישראל" — אופן חניית השבטים. ולכן אמר "מה טובו גו'", ש(בפשוטו של מקרא) אין זה לשון של ברכה או של דברי נביאות וכו', כ"א ביטוי של התפעלות מענינים טובים, הנותן טעם למה אינו מקללם, ואדרבא מדבר כשבחם ומברכם.

זהו שפרש"י "מה טובו אהליך — על שראה פתחיהם שאינן מכוונין זה מול זה. משכנותיך — חניותיך" (ולא כרגיל — משכן ודירה) — המעלה השני' הנ"ל, אופן חנייתם (ש"כל שבט ושבט שוכן לעצמו"), ובהתאם לה' מפורש לעיל \*\*: "וחזנו בניי איש על מחנהו וגו'". וכיון שאי"ז פי' הרגיל, מוסיף רש"י ראי' לפירושו "כתרגומו" — שהתרגום מפרש כן "בית" \* חיש"רין", שזהו תירגומו של "חני" \* בכ"מ.

אמנם, לפי זה (הראשון שבפרש"י) קשה:

(א) לא מצינו לו חבר במקרא ש"משכן" פי' חני, כנ"ל.

(ב) חניית השבטים — כלל וגם קודם בזמן, ואח"כ בא הפרט חניית האהלים דכל שבט — ואם כן הו"ל להק' דים בקרא משכנותיך לאוהליך (שזהו גם הטעם \*\* להסדר בפרש"י, שהקדים

\* (19) כמדבר א, נב.

(20) "בית" זה אין פי' בית (דירה),

כ"א עי' "בית ישימו" (תרגום חזקת כא, כ).

(20\*) וגם מובן בפשטות שכשיאה בלעם

את מחנה בניי ראה מתחלה הענינים ה' כללים יותר (סדר חניית השבטים) ואח"כ הענינים הפרטים (אופן עמית האהלים).

ותוארם "משכנותיך" (מלשון משכנו).  
ד. והנה אף שמעצמו מובן ה"טוב" שבאהל שילה ובית עולמים (הן ב" קיומם והן בחורבנם) (שהרי אז הרי הן "משכון עליכם"), מ"מ הרי נתבאר לעיל שכתוב זה, המתחיל בלשון "מה טובו וגו'", הוא כעין נתינת טעם למה אין מקללם, ובמילא מוכרח לומר שהוא הדבר גם לפי פ' זה השני — שה"טוב" שנתכוין בלעם באמירת ענין זה, הוא גם טעם למה אין מקללם; ולכן מוסיף רש"י "שמקריבין בהן קרבנות לכפר עליכם" וגם "וחורבנן כפרה על הנפשות". והביאור:

ההכנה דבלעם ובהתחלה דכל ענין זה הייתה "ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים" <sup>21</sup> פרש"י: "אזכיר עונותיהם, והקללה על הזכרת עונותיהם תחול", ולכן אח"כ כשברכם — מוכרח ה' לבאר שא"א שתחול הקללה על הזכרת עונותיהם, ועכצ"ל ש"מה טובו אוהליך" — מעלתו — פי' "שמקריבין בהן קרבנות לכפר עליכם" — עונותיהם מתכפרים.

ומובן עפ"י <sup>22</sup> למה חוזר רש"י עזה"פ התיבות "מה טובו אוהליך" — בכדי להדגיש שדברי בלעם אלה הן הקדמה וטעם על שא"פ שתחול הקללה — וזה מכריח שה"טוב" של "אוהליך" ו"משכנותיך" הוא בזה ש"מקריבין בהן קרבנות לכפר עליכם", וגם ש"חורבנן כפרה על הנפשות".

ועפ"י מובן ג"כ שאין מקום לכתוב ענין זה בפ' פקודי, כי הכתוב שם בא רק לרמז לב' המקדשות כענין בפ"ע, ואין נוגע שם לפרש במה היא

אבל עדיין אין זה מספיק: א) ה"ז רק בזמן שביהמ"ק קיים, ב) גם אז הרי הקרבנות מכפרים רק על השוגג באיסור כרת <sup>23</sup>, או על המזיד באיסור עשה <sup>24</sup> או לאוין שונים <sup>25</sup>, אבל על המזיד באיסור כרת ומיתת ב"ד וכו', אין הקרבנות מכפרים — וא"כ הרי אפשר שתחול הקללה על עונותיהם אלו?

(25) קרח יו, ג.

(26) ויקרא יד, ב.

(27) שלח טו, ל.

(28) והא דחוזר עזה"פ גם תיבת "אוהליך" (לפי רוב הדפוסים — ראה לעיל

הערה 8) כי בזה מדגיש טעם נתינת פ' ב' דלפי הא' ה' צריך לכתוב "מה טובו משכנותיך" תחלה ואח"כ "(מה טובו וגו') אוהליך".

(21) פרשתנו כו, א.

(22) ויקרא י, ב ובפרש"י.

(23) פרש"י שם א, ד.

(24) ויקרא י, כא. כה. ועוד.

כנותיד" קאי כאן גם על משכן שילה בחורבנו להיותו "משכון"? (ולפי זה ש"משכנותיד" היינו "אהליד" (אלא כפי שהם בחורבנו), הרי בע"כ צ"ל שכלול בהם משכן שילה — משא"כ בפ' פקודי שמפני קושיא הנ"ל מפר" שים שהכתוב לא קאי על שילה) \*\*.

לכן מוכרח רש"י לפרש גם הפי' הראשון, ואדרכא, הפי' הראשון הוא הקרוב יותר לפשוטו של מקרא (ולכן הוא הראשון, העיקרי) — כי לפי הא' הקושי הוא בסדר הכתוב (וי"ל סרס המקרא ודרשהו \*\*), משא"כ לפי הב', שקשה בתוכן הפי' של הפסוק, כנ"ל.

ו. ההוראה מפרש"י הנ"ל:

מתוכן פירושו נראה גודל ענין ה"צניעות, שאף זה "שאינו פתחיהם מכור" נין זה כנגד זה" שלכאורה אינו ענין עיקרי בצניעות, שהרי תכליתו הוא רק "שלא יציץ לתוך אהל חבירו", הנה גם דבר זה בכחו לפעול שאפילו בלעם הרשע, "עלה בלבו שלא לק" ללם", ועד שברכם: כנחלים נטיו גוי.

ההוראה מזה: אל יאמר אדם, שב"דבר גדול ועיקרי בצניעות — כעין זה ש"כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואין מעורבין" — יהי' נזהר, אבל בפרט קל ביותר אין מן ההכרח לדקדק כ"כ: — כי עליו לדעת שגם פרט זה הוא

מעלתם וכו', משא"כ כאן כנ"ל.

ה. אבל גם לפי זה קשה:

(א) דוחק לומר שה"בית-עולמים" (קבוע) ייקרא בכתוב בשם "אהל" (עראי) \*\*.

(ב) נתבאר \*\* בביאור הפרש"י הנ"ל בר"פ פקודי שהטעם למה אין רש"י מפרש שם ש"המשכן משכן" קאי על משכן שילה ועל ביהמ"ק (כ"א על ב' המקדשות), לפי שעל חשכן שילה לא יתכן הלשון "משכון": משכון הוא דבר הניטל מהלווה באופן עראי וזמני עד שיפרע החוב שאז חוזר המשכון לבעליו, וזה שייך לומר רק בנוגע לב' המקדשות (שבביהמ"ק השני הוחזר ביהמ"ק הא'), כי אף שאינם דומים זל"ז בכל פרטיהם \*\* מ"מ שווים הם בנקודתם העיקרית, ששניהם "בית" ל"הקב"ה; משא"כ משכן שילה הוא רק דירת עראי — וא"כ איך אפ"ל ש"מש-

(29) כקושיית הר"ע מברטנורא עה"פ, וא' מהקושיות במשכיל לדוד, אבל מ"ש עוד שעל פי הב' קשה אין מזכיר החורבן בתוך הברכות, הרי כנ"ל אי"ז חלק מה' ברכות, כ"א חלק מהטעם למה אין על מה שתחול הקללה.

עד"ז מובן שאין לומר כמו שכתב שלפי' הא' קשה דמוכח שהכתובים איירי בנבואה דלעתיד, ואין ענין זה נבואה (לפי הא'), וגם; משמעות הכתובים שהם ברכות, וענין זה אינו ברכה כ"א הזכרת צדקתם — כי כנ"ל הרי פסוק זה הוא רק כעין הקדמה וטעם להנאמר אח"כ, וקושיתו השני אי"מ מפני עוד טעם: הרי גם לפי הב' אי"ן ברכה כ"א הזכרת טובתם (אף שבדוחק י"ל שכונתו היתה לברך את ישראל שיהי' להם המשכן שילה ובית עולמים).

(30) בלקו"ש ח"א ע' 177 ואילך.

(31) ראה פרש"י נח ט, כו, תצוה

כת, ל.

(32) ראה בארוכה לקו"ש הנ"ל.

(33) כפרש"י ושמביאו ראשון — פנחס כו, ב (משא"כ לדעה הב' שם),

אלא שדוחק הוא קצת ע"ד הפשט (וכ' אמרו "וורשהו") ולכן לא פי' כן רש"י בבהעלתך (ט, ו) — כיון דפשוט לומר שאהרן הי' בביהמ"ד, משא"כ נשיאים וכל העדה שבפנחס.

את פיו ברכם כו' ועד להיעוד דמשכן הטוב בשלימות — שיחזיר הקב"ה את המשכון — בית עולמים, ש"משכון" מורה שגם בעת החורבן ה"ה קיים — וכשתוגמר הכפרה ירד ויתגלה יי, ולעד ולעולמי עולמים.

(משיחת ש"פ בלק, תשל"ז)

36) ראה רש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ר"ה ל, סע"א. תוס' שבועות טו, רע"ב. והוא ע"פ תנחומא ס"פ פקודי, זח"א כה, א. זח"ב נט, סע"א. קה, סע"א. זח"ג רכא, א. ילקוט תהלים תתמח בסופו. אבל כרמב"ם הל' מלכים (רע"א ובסופו) שמישיח יבנה ביהמ"ק. והוא ע"פ ירושלמי \* מגילה פ"א ה"א. ויק"ר פ"ט, ו. וראה ג"כ ירוש' פסחים פ"ט ה"א. (וכ"ה כתוספתא פסחים פ"ח ה"ב). ולכאורה מוכרח הוא מהא דרצו לבנות ביהמ"ק בימי ר"י בן חנניא (ב"ר ספס"ד). וי"ל לתוך בין ב' מחז"ל הג"ל — ע"פ סוגיית סנה' (צח, סע"א) ביישוב סתרי בים — דלא זכו (כמו בימי ריב"ז) גבנה ע"י בניא, זכו — ע"י הקב"ה. ועד"ז י"ל בב' מחז"ל דאין בין עוה"ז לימיה"מ כו' (ברכות לד, ב). והרמב"ם לעיטתו. ואכ"מ.

(\*) ומש"כ בירושלמי ברכות (פ"ד ה"ג) ובאש אתה עתיד לבנותה ובתנחומא נח, יא ועוד — מדבר בירושלים.

ענין עיקרי, עד שבכחו להפוך כל ענין בלתי רצוי מן הקצה אל הקצה. ועדיין מקום לפיתוי היצר: בד"א בנוגע להנהגה קבועה, אבל כשהגידון בהנהגה עראית, אין מן החובה לדקדק כ"כ בצניעות ובקלות כבחמורות —

גם בזה באה ההוראה: "ראה פת" חיהם שאינן מכוונים זה מול זה" — גם בהיותם באוהלים, "אהליך יעקב", אפילו ב"אהל" עראי נוגע זהירות וצניעות כזו.

ולאידך גיסא: כשנזהרים בזה, ה' הנהגה היא באופן של "מה טובו אה" לך יעקב משכנותיך ישראל" אזי ויהפוך ה"א לך גו' \* וכפרש"י בפסוק הסמוך: ה' בלבו כו' וכשהפך המקום

34) וכאן המקום להדגיש ב' הענין שהזמ"ג: אותם, "המקילים" בכמה עניני צניעות בקיין, ובפרט — כשנמצאים בדירת עראי מחוץ לעיר. ומהם האומרים: אחמא ואשוב — כאשר אשוב העירה.

ונגע להנהגת אנשים ג"כ, וב' פרט — לנשים, שהרי כאו"א מחן נקראת "עקרת הבית". ויש להא' ר"ך. ואכ"מ. 35) תצא כג, ו.

## בלקב

שנאמר בו<sup>1</sup> ומשלו מים עד ים. והי' אדום ירשה זה דוד שנאמר<sup>2</sup> וזהי' אדום לדוד עבדים וגו'. והי' ירשה זה מלך המשיח שנאמר<sup>3</sup> ועלו מושיעים בהר ציון<sup>4</sup>.

והיינו דהרמב"ם מחלק בפירושו כל כתוב שבפסוקים אלו לשנים — בחלקו הראשון המדובר בדוד המלך, ובחלקו השני — במלך המשיח.

אמנם רש"י פ' כתובים אלו באופן אחר: „אראנו רואה אני שבחו של יעקב כו' לאחר זמן. דרך כוכב . . וקם שבט מלך רודה ומושל ומחץ פאתי מואב זה דוד שנאמר בו כו'. וירד מיעקב ועוד יהי' מושל אחר . . מלך המשיח<sup>5</sup>. והיינו שלפירושו<sup>6</sup> כל ה' נאמר בכתובים אלה — עד „וירד מ' יעקב“ — קאי על דוד.

וצלה<sup>7</sup>: למה לא פירש רש"י כפי' הרמב"ם המתאים לכאורה יותר ל' פשש"מ, שזוהי דרכו של רש"י בפי' רושו עה"ת, כי:

(א) לפי פ' הרמב"ם כפל הענין בכל פסוק כי אחד מדבר בדוד והשני במלך המשיח<sup>8</sup>; „משא"כ לפי פרש"י,

(7) זכרי' ט, י.

(8) ש"ב ת, יד.

(9) עובדי' א, כא.

(10) ראה רא"ם כאן. לח"מ על הרמב"ם שם.

(11) לפי הרמב"ם יש לבאר גם זה שבדרך כוכב גו' (דקאי על דוד) כתוב „מיעקב“ ובמקום שבט גו' (דקאי על משיח) כתוב „מישראל“: עיקר ושלמות הממשלה הוא במלך המשיח ולכן ע"ז אומר „ישראל“

א. בנבואתו של בלעם להאחרית הימים<sup>9</sup>, שבפרשתנו<sup>10</sup>, פירשו המפרשים: שכתובי נבואה זו (דרך כוכב גו' והי' אדום גו' וירד גו') כללותם קאי על מלכות דוד ומלכות מלך ה' משיח. אמנם בפרטיות פירושם של הכתובים מצינו כמה פירושים, ומהם:

הרמב"ם בספרו יד החזקה<sup>11</sup> כתב: „בפרשת בלעם כו' הוא אומר אראנו ולא עתה זה דוד כו'“. אשורנו ולא קרוב זה מלך המשיח<sup>12</sup>. דרך כוכב מיעקב זה דוד, וקם שבט מישראל זה מלך המשיח<sup>13</sup>. ומחץ פאתי מואב זה דוד וכן הוא אומר<sup>14</sup>. ויד דוד את מואב כו', וקרקר כל בני שת זה מלך המשיח

(1) כו', יד ואילך.

(2) רש"י ורמב"ם דלקמן בפנים. פי' הרלב"ג עה"ת. וראה גם אוה"ח ועוד.

בראב"ע כאן מפרשו רק על דוד וכ' רמב"ן — רק על משיח.

(3) הל' מלכים פי"א ה"א.

(3\*) לא כתב „דוד המלך“ (משא"כ ב' משיח) — כי לישנ' דקראי שמביא נקט.

(4) ראה הרלב"ג עה"ת כאן: „אראנו ולא עתה ר"ל שאחר זמן רב יהי' זה כו' אשורנו ולא קרוב (כפל הענין במלות שר נות או) הוא שב למה שזכר ממלך המשיח שהי' אחר כן זמן ארוך אורך נפלא (והוא היותר נכון) ולזה שנה לשונו ממה שאמר תחלה ולא עתה . . ולזה הורה אמרו ולא קרוב מרחוק על מרחק יותר עצום“.

ובמלבי"ם כאן מדייק הל' „אראנו ו' אשורנו“ „שהראי הוא מקרוב ואשורנו הוא מרחוק“. ראה אוה"ת בלק תתקפ. א"ב. לקו"ש ח"ד ע' 1067 ובהערה 5 שם.

(5) ראה הרלב"ג עה"ת כאן, ושם פי' להיפך: „דרך כוכב רמז למלך המשיח כו' וקם שבט מישראל רמז לדוד כו'“.

(6) ש"ב ח, ב.